

RADU COSAȘU – STORIES FOR TAMING MY BELOVED, THE POETICS OF ORDINARY

Ecaterina-Kerstin Botezatu, PhD Student, University of Bucharest

Abstract: This essay is on Radu Cosașu's request of dissolving literary species, thereby surpassing the formal limits of writing. In his works, everything is as much poetry as it is narration, journalism or biography. In the volume „Stories for taming my beloved” (1978), consisting of thematically inhomogeneous poems, Radu Cosașu denounces his feelings and personal events and connects them to the realities of the world, thus searching for his own literary identity.

Keywords: *ars poetica, autofiction, confession, irony, Radu Cosașu*

Încercarea de a defini poetica unui autor care, cu orice ocazie, își mărturisește imperios dorința de a desființa genurile literare – și, prin urmare, de a depăși odată pentru totdeauna limitele formale ale scriiturii – este una dificilă, însă nu imposibilă. Răspunsul cel mai la îndemână și totodată cel care surprinde în cea mai bună măsură intenția estetică a autorului ar fi că, la Radu Cosașu, totul este poezie, în aceeași măsură în care totul este narațiune, jurnalism sau biografie, cum singur mărturisește: „Fericirea e să scii/ poezii care sunt pure și simple articole de ziar,/ articole de ziar pe care le poți pune liniștit/ într-un roman. Mă simt un Eden, unde/ toate genurile sunt animale libere care se încrucișează,/ puind,/ și puii se risipesc în dimineți nocturne”¹. Sub influențele unui deziderat literar atât de categoric, s-ar părea că singura metodă prin care se poate realiza o așa-zisă clasificare pe genuri a operei lui Cosașu este una structurală și, în același timp, clișeizată și clasicizantă, în care diferența dintre epic și liric ar echivala, întâmplător, cu cea dintre proză și versificație. Dificultatea unei scindări între cele două categorii se datorează, în primul rând, necesității de a contextualiza scrierile respective. În peisajul literar al vremii o astfel de contopire a genurilor era îndrăzneată, de unde și tendința autorului de a-și justifica opțiunea estetică. Din păcate, expresivitatea prozei-poematice a lui Radu Cosașu nu a fost semnalată în epocă, nu a stârnit ecouri în rândul autorilor mai tineri, în ciuda caracterului vădit inovator. Citite astăzi, poemele cosașiene apar extrem de actuale și totodată incontestabil lirice, deoarece poezia s-a orientat, mai ales în ultimul timp, înspre această direcție epicizantă, în care „hibridizarea genurilor nu mai necesită scuze prealabile”². Așadar, cel puțin dintr-o perspectivă diacronică, granița dintre poetic și narativ este justificabilă.

În poemele cosașiene – în ciuda pretenției de uniformizare – există o anumită schimbare de registru, o frazare intuitiv lirică, care le îndepărtează de prozele aceluiși scriitor, cu toate că la nivel tematic și stilistic se pot stabili numeroase simetrii. Deși militează pentru o omogenizare a genurilor literare, visând „ca între poemele, articolele și nuvelele sale să nu existe graniță”³, Radu Cosașu alege, în general, să își grupeze o parte dintre poeme în volume sau capitole distincte, accentuând involuntar „dezacordul” dintre epic și poetic pe care, de altfel, și-l refuză. Câteva fragmente lirice se pot identifica în volumele de proză

¹ Radu Cosașu, *Opere I. Maimuțele personale. Povești pentru a-mi îmblânzi iubita. Alți doi ani pe un bloc de gheață*, editura Polirom, București, 2008, p. 252.

² Cosmin Ciotloș, *Delfinii personali*, în „România literară”, nr. 1/2009.

³ Radu Cosașu, *Opere I*, p. 261.

publicate anterior (cum este cazul pentru *Un august pe un bloc de gheață*, *Alți doi ani pe un bloc de gheață* și, la o scară mai redusă, *Maimuțele personale*), prin care Radu Cosașu își exersează talentul de „navigator” printre genuri literare. Vocația lirică și-o demonstrează însă, definitiv, în volumul de memorialistică-versificată *Povești pentru a-mi împlânzi iubita*, publicat în 1978.

Există o anumită dificultate în încercarea de a defini stilistic opera lui Radu Cosașu, care se încadrează, indiferent de genul literar sau de tematica abordată, în limitele autoficțiunii. Considerat, în genere, prozator, pentru numărul mare de texte în proză (dar nu neapărat și epice) publicate, Radu Cosașu se sustrage oricărei încercări de clasificare, rămânând consecvent doar propriului său stil. Subiectivitatea este cea care dă măsura operelor, în condițiile în care tot ceea ce scrie acest autor este trecut imperativ prin filtrul propriei percepții asupra lumii. Între *Supraviețuiri*, articole de ziar și poeme aproape că nu există diferențe în ceea ce privește perspectiva (lirico-)narativă. Eul auctorial își autodenunță, orgolios, rolul de povestitor și, pe alocuri, de plâsmuitor al vieții (căci, până la urmă, granița dintre veridic și ficțional este relativă). De aceea poate părea paradoxală dedublarea total nespecifică a autorului din eseul „Genuflexiune”, prin care deschide volumul *Povești pentru a-mi împlânzi iubita*: „De-a lungul acestei călătorii spre continentul tău nu-ți voi citi nimic care să te tulbure, nici un roman, nici un sonet, încerc să mă lepăd de mine, de noi, de pornirile mele, zic că-s vindecăt, acceptând schimbarea de climă, de mediu, de igloo, de glas, de pervaz, de haz, poate vei aprecia efortul meu de-a fi inconsecvent, de a mă părăsi, pentru a fi cu tine pe acest pachetot, (...) ce-mi poți cere mai mult decât să uit de mine și de mecanismele mele?”⁴ Totul nu este însă decât un artificiu stilistic, o aparentă încercare de obiectivizare a discursului, „imperceptibil jurământ la capătul căruia sînt ferm decis să nu mă întorc la mine însumi”, căci poemele care urmează acestui manifest sunt, indubitabil, orientate înspre sine.

La nivel discursiv, *Povești pentru a-mi împlânzi iubita* constă într-o suită de poeme neomogene tematic, adresate unei iubite alături de care pornește într-o călătorie imaginară, și prin care poetul își satisface nevoia de a-și autodenunța propriile sentimente, precum și evenimente personale (sau nu) pe care le aliniază unui timp interior, într-un elan confesiv ce contravine promisiunii de „anulare” a sinelui enunțate în eseul de început. Discursul este orientat în special înspre experiențe personale puse în legătură cu nenumărate cugetări poematice asupra literaturii, muzicii, cinematografului (teme majore în creația cosașiană), procedeu literar care îl determina pe Dan C. Mihăilescu să reflecteze asupra scrierilor lui Cosașu: „Viața ca biografie, viața ca bibliografie?”⁵, fără a putea discerne între cele două posibilități. Într-adevăr, Radu Cosașu este, în cele din urmă, un „citatoman”, cum singur recunoaște, care își trăiește viața (și și-o scrie, mai apoi) într-un indisolubil racord la culturalitate.

În ceea ce privește stilul lui Radu Cosașu, multe dintre particularitățile acestuia sunt enunțate chiar de către autor, fie în interviuri, fie în diverse „note” justificative, fie în interiorul operelor sale, multe dintre acestea dovedindu-se a fi fragmente literare autoreferențiale. Referindu-se la coocurența tragicului și a comicului în cadrul aceluiași opere literare, Cosașu mărturisea: „Stilistic vorbind, trăiesc într-un oximoron. Pentru mine a devenit

⁴ Radu Cosașu, *Opere I*, p. 215-216.

⁵ Dan C. Mihăilescu, *Literatura română în postceaușism. I Memorialistica sau trecutul ca re-umanizare*, 2004, apud. Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008, p. 1114.

din ce în ce mai obsedantă această figură de stil. Mă simt bine în formula asta de a trăi”⁶. Având capacitatea de a ilustra drame profunde ale vieții cu un umor caustic desăvârșit, Cosașu se apropie, la nivel stilistic, de Ion Luca Caragiale, înaintașul literar față de care se simte legat printr-o afecțiune filială, autorul *Supraviețuirilor* fiind un demn continuator al acestuia în ceea ce privește capacitatea de transcriere textuală a societății și de a reda portrete. „Descendența filială [față de Caragiale] poate fi descoperită nu doar în interesul pentru cotidian și «fleac» ori în simțul umorului (mult mai codificat însă, trecut nu o dată prin filtre livrești), ci și – mai ales – în acuitatea nevrotică a celui caragialean *simț enorm și văz monstruos*”⁷, deoarece Cosașu știe să descopere, în faptul divers, substratul tragic al angoasei individuale. Iată, de exemplu, poemul *Hai să ne jucăm*, în care o știre cu un pronunțat caracter comic (o doamnă de la Daytone Beach receptează involuntar mesaje radio din cauza plombelor dentare și a aurului din coroanele dentare) se încheie printr-un memento funest al ororilor fascismului: „Valurile sunt bune conducătoare de cuvinte ./ Telegrafiază-i că în’ 39, în Viena/ ocupată de hitleriști, societatea de gaze/ a anulat numeroase contracte cu abonații:/ sinuciderile consumau prea mult gaz./ Mă duc între timp să-ți aduc din cabină/ un măr./ Și două surori ale lui Kafka , în 39./ au murit deportate de naziști într-un lagăr/ din încrângătura coloniilor penitenciare.”⁸ Memoria cosașiană împrumută modelul narativ proustian, construind uriașe rețele formate din astfel de corelații suprinzătoare.

Scriitorul își mărturisește în creațiile sale, poetice sau narrative, preferința pentru anumite personalități literare care au ajuns, inevitabil, să îi influențeze stilul. Figurile acestora sunt reconstruite fragmentar în scrierile lui Cosașu, care nu poate interpreta această „supremă subversivitate care a fost întotdeauna viața”⁹ fără a o raporta, inevitabil, la livresc. Astfel, alături de Caragiale, Babel, Dostoievski sau Balzac se remarcă o altă influență literară majoră care își pune amprenta asupra scriiturii lui Radu Cosașu, și anume Geo Bogza, reprezentativ prin jurnalistică și lirică sa de dinaintea războiului, căruia autorul îi rezervă pagini întregi (majoritar omagiale). De la Geo Bogza coboară pasiunea pentru adjectiv, metaforă concentrată ce desemnează un stil narativ-descriptiv, concentrat pe puterea de semnificație a cuvintelor: „Sighișoara are un cer inventat de Mozart,/ case cu flaute, într-o zi am auzit un clavecin dintr-o/ casă, sus, lângă cimitir, pe o rână, întins pe iarbă”¹⁰. Nenumărate sunt poemele în care „cuvintele potrivite” sunt căutate și adunate de conștiinciosul colecționar, asemenea decupajelor din jurnale: „Eu nu mă învrednicesc decât să strâng libelule din ziare și adjectivele obiectelor. Atâta sunt”¹¹. Împreunarea cuvintelor-animale devine obsesie și gest primordial, din care se naște o întreagă lume, pe care poetul simte nevoia să îl împărtășească: „de câte ori pohtești Balzac, eu lucrez liniștit,/ inflexibil convins că povestea nu poate pieri, și/ dacă poveștile nu pier nu pierim nici noi,/ nici tremurul cu/ care adjectivul, în noaptea nopților, se apropie tiptil,/ ca în lumea celor care nu cuvântă, pe sub crengi,/ de substantiv, mirosindu-l senzual, fornăind/ ca un cal, e un mister pe care-l tot tatonez și-ți/ tot promit că ți-l voi lumina odată, cum se/ apropie, se mângâie și se iubesc un adjectiv/ potrivit adânc cu un substantiv”¹². Pe de altă parte, nepotrivirea cuvintelor este prilej de insomnie, creatoare de

⁶ Svetlana Cârsteian, „Sînt pentru ceea ce se numește, de la Mozart încoace, drama giocosa”. *Interviu cu Radu Cosașu (II)* în „Observator cultural”, nr. 67, iunie 2001.

⁷ Sanda Cordoș, *Entuziasm și „doloradiografii”* în Radu Cosașu, *Opere I*, p. 17.

⁸ Radu Cosașu, *Opere I*, p. 221.

⁹ *Ibidem.*, p. 260.

¹⁰ *Ibidem.*, p. 345.

¹¹ *Ibidem.*, p. 227.

¹² *Ibidem.*, p. 271.

haos și de nevroză: „constat câte/ cuvinte n-am împerecheat,/ câtor adjective și substantive/ nu le-am dat pat și nici curat/ cearșaf, pe câte le-am izgonit/ sau nu le-am dat voie să se/ iubească și ele, ca oamenii,/ ca vitele, ca insectele, ca pâraiele,/ câtor adverbe nu le-am permis/ să privească și ele spre un verb/ mai ațățător, mai rebel, mai vesel./ (...) mă uit, din ce în ce mai/ avar și mai pergamentos, în ochii/ atâtor verbe pe care nu le-am lăsat/ să se lege și ele de câte o față pe/ stradă, crescându-le pudic ca exact/ taică-meu cu mine, niciodată/ cutezând să discut cu ele, între/ patru ochi, despre viața senzuală a/ unui tranzitiv, despre nevoile/ obscure ale unui predicat.”¹³ Între cuvinte și viață se formează lanțuri trainice, căci cuvântul este, în cele din urmă, cel care creează biografia; cuvântul este, în poemica lui Cosașu, ființă vie, care simte și palpită asemenea celorlalte personaje coborâte din biografia autorului sau din paginile ziarelor.

În interviul acordat Svetlanei Cârsteian, Radu Cosașu subliniază calitățile pe care trebuie să le întrunească un prozator: „Fără feminitate, un prozator nu prea există. Două lucruri trebuie să aibă un prozator robust în textele sale: măcar o pagină de umor și o feminitate, fie ea și secretă, pe care s-o poți percepe”¹⁴. Am putea completa că, pe lângă acesta, tragicul este și el o categorie ce nu trebuie să lipsească din creațiile unui prozator. La Cosașu, drama și comedia izvorăsc deopotrivă din descrierea cotidianului, din fapte mărunte și din istorii memorabile. Umanul este cel care dă măsura tuturor scrierilor sale, iar feminitatea, pe care el o echivalează cu vulnerabilitatea (și nu cu literatura feminină, pentru care ar fi necesară o altă discuție) este în cele din urmă o formă a umanului. Mai mult, Cosașu vorbește despre o vulnerabilitate „a vremurilor pe care le trăim”, așadar orientează actul creator înspre cotidian. Și cum de multe ori prezentul poate fi deziluzionant, mai ales când îi aparține unui peisaj politic sinistru, autorul găsește o cale nu neapărat de a-l cosmetiza, cât de a-l face mai accesibil: prin ironie, și ea la rîndul ei o modalitate a comicului, așadar orientată înspre uman. Din această obsesie a cotidianului, a știrii mărunte, din dorința de a cunoaște și de a-și asuma fapte petrecute în toate colțurile lumii ca pe niște experiențe autobiografice se naște și tendința de a decodifica umanul în toate formele sale. Tema centrală a scrierilor sale o constituie umanul și, mai presus de orice, *fapta* umană: „Sartrean, Radu Cosașu crede că important nu e atât ce face istoria din om, cât mai ales ceea ce omul face din ceea ce istoria a făcut din el”¹⁵.

Un poem întreg din *Povești pentru a-mi îmblânzi iubita*, intitulat *Îmi apăr durerile*, îi este dedicat ironiei, categorie estetică ce se instaurează, de altfel, ca un punct de referință pentru stilul scrierilor lui Radu Cosașu: „Îmi apăr durerile, neputințele, ascunzându-le – precum/ comorile – în pivnițele unor grele cetăți feudale./ Sus, pe metereze, trimit arcașii bătrâni ai câtorva ironii, pentru veghea de/ fiecare noapte”. Dar arcașii ironiei sunt bătrâni și bolnavi, cardiaci din cauza spaimelor și miopi, incapabili să apere „blocul de gheață” în care poetul își refugiază, temător, pornirile lăuntrice – și cum altfel ar putea fi ironiile, puse în fața unei nemiloase istorii? „Eu cobor în pivnița comorilor mele./ Durerea e uscată, rece, întregă, nealterată de timp./ Neptințele – proaspete./ Inventariindu-le, la lumina unor torțe livrești,/ aud cum sus, sub primele stele ale nopții,/ arcașii îmi cad de pe creneluri – / la primul tropot dușman din depărtare/ (vibrând până aici, în adâncul pământului),/ la primul sunet al cornului/ care cântă într-o aripă a Cetății”¹⁶.

¹³ Radu Cosașu, *Sonatine. Portrete, schițe, tragedii*, editura Cartea Românească, București, 1987, p. 145.

¹⁴ Svetlana Cârsteian, *op. cit.*

¹⁵ C. Stănescu, *O lume fără lacrimi*, în Radu Cosașu, *Opere II. O viațuire cu Stan și Bran. Sonatine*, editura Polirom, București, 2009, p. 13

¹⁶ Radu Cosașu, *Opere I*, p. 306-307.

La nivel stilistic, poemele lui Radu Cossașu aduc o prospețime vitală, demonstrând că sunt o operă rezistentă, ce încă își mai găsește o corespondență în realitatea actuală, Paul Cernat anticipând că prin „farmecul stilistic, firescul și rafinamentul narativ, frivolitatea *giocosa*, ironia tandră, spirituală și simțul acut al umanului vor supraviețui mult și bine, însuflețite de bagheta inteligenței unui artist fascinat de «viața frazei»¹⁷. Fără să fi făcut parte din generația poeților optzeciști, ce au inovat peisajul literar românesc, Radu Cossașu se apropie de discursul liric al acestora, creând o operă literară cu puternice accente postmoderne, fără a-și asuma însă apartenența la vreun curent literar al epocii.

Fie că sunt redactate sub forma articolelor de ziar, fie sub forma poemelor cu vers alb, realitățile cotidiene sunt cele care conferă substanță epică scrierilor acestui autor. Cu *Povești pentru a-mi îmblânzi iubita*, tema principală a volumului se anunță a fi cea a iubirii. Fără a o nominaliza pe cea alături de care pornește într-o călătorie „departe de sine” și căreia îi adresează aceste poeme, Cossașu imaginează un univers poetic în care, surprinzător, nu dragostea este motorul care unește scrierile, cum anunță titlul, ci întâmplarea. Printr-un monolog cu tendințe diaristice, adresat nu atât iubitei invocate, cât sinelui poetic, autorul demarează o lungă acțiune de „îmblânzire” a realității, printr-o supralicitare a mesajului.

Radu Cossașu transformă gesturi și imagini punctuale în povești nu neapărat „cu tâlc” (deși există o anumită duplicitate în textele cossașiene), cât mai ales în povești ce se cer spuse, suficiente prin ele însele. Iubita căreia îi sunt adresate este mai mult un receptor privilegiat pentru care poetul – colportor al întâmplărilor lumii – deschide nenumărate ferestre epico-lirice înspre viață. Sentimentul erotic este, de cele mai multe ori, doar un prilej egocentric de destăinuire a unor constatări personale: „Mă întreb – aici, pe punte, la lumina soarelui - / dacă mai pot să fiu fericit după ce m -am îndrăgostit/ de tine. Ți-am dat scrisorile lui Stedhal către / Pauline și văd că ți -au făcut rău. Gândești în termeni / fundamentali, te rostești în cuvinte mari și făr’ de rușine/ precum tânărul care-i scria surorii că a trăit o noapte/ zguduitoare. Noi nu mai scriem așa. Nu mai îndrăznim/ să numim o noapte zguduitoare – o noapte zguduitoare./ Dar mai pot fi fericit, cu tine, pe punte”¹⁸. Iubirea este, uneori, cea care naște poezia („Cum să mă duc de lângă tine dacă tocmai dragostea ta mă face/ să mă povestesc și să găsesc cuvintele acestei întâmplări”¹⁹) sau dimpotrivă, cea care o înfrânează („Mă distrugi, dac-aș muri n-ai veni să mă vezi – / așa urlî și te zbați în numele unei demnități prea/ abstracte pentru a nu simți că sub această bucată de/ hârtie s-a ascuns o firmitură de pâine care-mi rupe/ vârful creionului”²⁰). Iubirea este livrescă, artificială, pentru că se naște din livresc: „Ca să farmec odată o femeie, am dus-o la un meci/ de rugby. Ne-am despărțit repede, cast și demn. Ca să mă/ împac cu alta, i-am citit o noapte întreagă *Nasul*/ lui Gogol. Într-atât mă inhiba amintirea lecturii lui/ Raicu, de pe vremuri, încât ceea ce i-am citit a tras-o la/ un somn bun pe-un colț de pernă, lângă umărul meu. Să/ citești la trei dimineața *Nasul*, singur, cu glas tare,/ ca o sfidare a somnului iubitei, e o situație din/ *Jurnalul unui nebun* pe care mi-am asumat-o, fără urât./ jghiab căzut la margine de preerie”²¹. Din când în când asistăm la scurte pasaje în care conflictul conjugal devine o bătălie intelectuală cu accente de invectivă („Minima-ți cultură cinematografică!/ Stupidu-ți bun-simț cu care vrei să mă dobori!/ Crâncena-ți rezistență la toate demonstrațiile mele/ că Stan și Bran sunt geniali – „sunt niște proști”, eu/ urlu,/ vreau să-

¹⁷ Paul Cernat, „Eu, trestia”. *Autoficțiuni vintage despre cauze pierdute*, în Radu Cossașu, *Opere IV. Supraviețuirile. 1. Rămășițele mic-burgheze. 2. Armata mea de cavalerie*, editura Polirom, București, 2011, p. 9.

¹⁸ Radu Cossașu, *Opere I*, p. 251.

¹⁹ *Ibidem.*, p. 292.

²⁰ *Ibidem.*, p. 308.

²¹ *Ibidem.*, p. 273.

ți sucesc gâtul și-atunci, veselă, îmi spui/ lugubru:/ De ce dai importanță tuturor cuvintelor mele?") iar iubita, insensibilă la asemenea subtilități culturale, este expulzată, într-o exasperare comică, din universul înalt al artelor într-unul casnic, voit ofensator: „Știi tu cine-s agențiile de presă, pământul al cotidianului/ orb?/ Dă-mi un chibrit – portăreasă a cartezianismului rupestru! – / să-ți arunc în aer bucătăria, dă-mi un chibrit,/ nu te teme,/ ea va sări în aer, dar nu se va clinti nici un ibric”²².

Se remarcă, în *Povești pentru a-mi împlânzi iubita*, o obsesie a războiului, marcată anterior în volumele de articole – în definitiv, este vorba nu de o obsesie cosașiană, cât de una a secolului, pe care acesta îl zugrăvește în scrierile sale. Un poem surprinde, cu o ironie amară, finalul Jocurilor Paraolimpice postbelice, ai căror concurenți sunt foștii combatanți din cel de-al doilea război mondial: „Dezmembrații căpătaseră coerență, dezarmații – delirul/ victoriei benigne, fără de măcel - și, ascultând imnul național,/ fiecare îndrepta către cerul său o șoaptă de mulțumire/ și pe urmă mulțumea fratelui său fără de al cărui glonte,/ fără de a cărui pușcă, fără de al cărui tun, tanc și avion,/ fără de a cărui cooperare, el nu ar fi ajuns medaliat/ al jocurilor Olimpice pentru handicapării fizici”²³. Domnul și doamna Carballo descoperă în grădina lor, sub răsaturile de salate, cincizeci de grenade rămase acolo, în așteptare, din primul război mondial. Conform unei lucrări de 34 de pagini („cât are Kir Ianulea”) realizată e un student din Princetown ar fi nevoie de patru luni (timp insuficient pentru conceperea unei singure nuvele) pentru construirea unei bombe atomice – remarcabilă această cronologie ce are ca unitate de măsură deopotrivă pagina de literatură și puterea atomului.

Se poate vorbi, în cazul lui Radu Cosașu, despre un număr destul de mare de creații ce ar putea constitui adevărate arte poetice, risipite în aproape toate operele cosașiene. Selecția anumitor poeme în această direcție este una dificilă, în condițiile în care autorul își deconstruiește spontan textele, în încercarea de a se justifica pe sine și de a-și identifica un „grad zero” al scriiturii. În nenumărate fragmente se pot identifica, *in nuce*, puncte de pornire ale unei mărturii literare. Se cuvine totuși să insistăm asupra câtorva creații în care tematica este dată integral de această deconspirare a mecanismelor literare.

Două creații cosașiene reiau această temă, a mărturisirilor literare, în volumul *Povești pentru a-mi împlânzi iubita*. Una dintre ele este reprezentată de poemul *Doar într-o lungă nuvelă*²⁴, în care este relatată o întâlnire cu Tudor Vianu, întâlnire ce avea să marcheze traseul literar al autorului. Determinat să urmeze indicațiile partidului și să intre în armată, tânărul de atunci se trezește într-un impas în momentul în care, la examenul de literatură universală, îi creează o puternică impresie criticului (și profesorului) Tudor Vianu, care îi recomandă să își continue studiile, înspre o carieră literară. Momentul este hotărâtor, pentru că acest impuls accentuează o contradicție deja existentă: „eram mândru, dar/ și pornit împotriva-i, că mă abate de pe drumul meu,/ aruncându-mă între noi îndoieli și alte stânci” – aluzie la *Ulise între Scylla și Caribda*, subiectul de examen a cărui rezolvare îl consacrase în ochii profesorului, pe de o parte, și la situația politică circumspectă în care se afla tânărul utecist cu ascendențe burgheze, pe de altă parte. Această scenă este relatată mai pe larg în *Supraviețuiri*, unde autorul povestește cum este nevoit să plece în armată (după ce anterior lucrase ca frezor într-o uzină!) cu scopul de a-și spăla „vina” de a aparține unei familii mic-burgheze. Dorința de a pleca în armată, fără a ține cont de studiile universitare, apare ca o revoltă și totodată ca o penitență. Finalul poemului, redat din perspectiva adultă a studentului devenit între timp

²² *Ibidem.*, p. 294.

²³ *Ibidem.*, p. 230.

²⁴ Radu Cosașu, *Opere I*, p. 261.

scriitor, sugerează o soluționare a dilemei adolescente, o împăcare cu propriul eu: „Azi aflu/ dintr-un prospect turistic că Scylla e un loc superb al/ Calabriei, nepoluat, cu o plajă divină, cu un cer unic,/ cu o mare limpede cum nu există nici la Capri,/ că tot ce a inventat Homer cu privire la un/ monstru cu șase capete și douăsprezece labe, ascuns pe/ acolo, e o legendă fără reazim, fără fond - și pun/ banda de magnetofon pe care am înregistrat *Venere și Madonă* recitată – ca nimeni altul – de Tudor Vianu”, semn că salvarea a venit, în cele din urmă, din măiestria scrisului, așa cum anticipase odinioară criticul.

Cel de-al doilea poem din *Povești pentru a-mi împlânzi iubita* amintit în această direcție este cel semnificativ intitulat *A nu ști ce-i debutul*²⁵, rememorare necruțătoare a trecutului în care poetul își reproșează vina unei „inconștiențe criminale” privind menirea literaturii: „rotativa trăgea ziarul/ în care-mi apărea prima oară pe lume numele, iar eu mâncam,/ în pasaj, orez cu lapte peste care cerusem să mi se pună/ și puțin sirop de zmeură. Eram de-o inconștiență criminală,/ tot ce-am scris a purtat pecetea acestui păcat, a siropului/ care a înlocuit sângele cu care trebuie să înroșești,/ într-un pact pe viață, hârtia cea sfântă, plaja unde răsari”. La prima vedere ar fi de imputat, ce-i drept, un anumit militantism literar, artificial prin tonul voit patetic și sentențios. Contextualizând, observăm totuși că imputarea se adresează primelor scrieri ale autorului, redactate în conformitate cu cerințele partidului, de unde și promisiunea unei schimbări de registru, auto-denuț ironic împotriva propriului eu: „Voi debuta din nou, reinventându-mi un nume, o evoluție,/ o cutie poștală, în nici un caz un stil. Nu mă voi prefăce,/ nu mă voi renega, nu am sânge pentru asemenea/ hemoragii.” Cosașu se afirmă astfel ca unul dintre autorii care și-au asumat debutul ideologic, practicând în operele de maturitate un autodenunț ironic, ridiculizându-și candid propriul entuziasm tinerească, fără însă a și-l renega, Sanda Cordoș observând că autorul a reușit, într-adevăr, „să se reinventeze, să aibă o nouă biografie de scriitor și, odată cu ea, o altă, foarte bună situație valorică, tocmai entru că nu o ascunde, ci o exhibă pe cea anterioară”²⁶. Poemul se impune așadar, ca o ultimă artă poetică, mărturie scripturală a momentului în care Radu Cosașu a devenit scriitorul care este astăzi.

Poemele lui Radu Cosașu se înscriu, așadar, în categoria operelor literare care se spun pe sine, care se auto-denuță, în încercarea salvatoare de a recrea o lume nouă, o identitate literară nouă. Arte poetice sau reprezentări miniaturale ale lumii, ele reușesc, dincolo de sensibilitatea poetică, să demonstreze forța creatoare a unui autor pentru care biografia a devenit, în cele din urmă, „autoficțiune”, prin subiectivizarea voalată a realităților pe care acesta a continuat și continuă să le deconspire.

BIBLIOGRAPHY:

- Cârstean, Svetlana, „*Sînt pentru ceea ce se numește, de la Mozart încoace, drama giocosa*”. *Interviu cu Radu Cosașu (I)* în „Observator cultural”, nr. 66, mai 2001.
- Cârstean, Svetlana, „*Sînt pentru ceea ce se numește, de la Mozart încoace, drama giocosa*”. *Interviu cu Radu Cosașu (II)* în „Observator cultural”, nr. 67, iunie 2001.
- Cernat, Paul, „*Eu, trestia*”. *Autoficțiuni vintage despre cauze pierdute*, în Radu Cosașu, *Opere IV. Supraviețuirile. 1. Rămășițele mic-burgheze. 2. Armata mea de cavalerie*, editura Polirom, București, 2011.
- Ciotloș, Cosmin, *Delfinii personali*, în „România literară”, nr. 1/2009.

²⁵ *Ibidem.*, p. 281.

²⁶ Sanda Cordoș, *op. cit.*, p. 18.

Cordoș, Sanda, *Entuziasm și „doloradiografii” în Radu Cosașu, Opere I. Maimuțele personale. Povești pentru a-mi împlânzi iubita. Alți doi ani pe un bloc de gheață*, editura Polirom, București, 2008.

Cosașu, Radu, *Opere I. Maimuțele personale. Povești pentru a-mi împlânzi iubita. Alți doi ani pe un bloc de gheață*, editura Polirom, București, 2008.

Cosașu, Radu, *Sonatine. Portrete, schițe, tragedii*, editura Cartea Românească, București, 1987.

Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008.

Podoabă, Virgil, *Radu Cosașu. Experiențele revelatoare și scrisul*, în revista „Vatra”, nr. 8/2007.

Stănescu, C., *O lume fără lacrimi în Radu Cosașu, Opere II. O viață cu Stan și Bran. Sonatine*, editura Polirom, București, 2009.

Teodorescu, Cristian, *Istoria lăuntrică a românilor din anii cenușii scrisă și adnotată de Radu Cosașu*, articol publicat în *Vox publica*: <http://voxpathlica.realitatea.net/freestyle/istoria-lăuntrica-a-romanilor-din-anii-cenusii-scrisa-si-adnotata-de-radu-cosasu-6076.html>